

“Köylü Oğlu İvan ve Mucize Yudo” ve “Dev ile Keloğlan” Masallarındaki Erkek Karakterlerin Hiperbolik Anlamlarla Süslenerek Kahramanlaştırılması Üzerine Bir İnceleme

A Study on the Heroization of Male Characters in the Fairy Tales "Ivan the Peasant's Son and Miracle Yudo" and "The Giant and Keloğlan" by Adorning Them with Hyperbolic Meanings

Nebahat Tuğçe TAN

Ulusal Araştırma Enstitüsü Ekonomi
Yüksek Okulu St. Petersburg, Rusya
(Sorumlu Yazar-Corresponding
Author)

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Nebahat Tuğçe TAN

E-mail: ntugcetan@gmail.com

Geliş Tarihi/Received 24.11.2023

Kabul Tarihi/Accepted 12.02.2024

Yayın Tarihi/ 01.09.2024

Publication Date

Cite this article

Tan, N. T. (2024). A Study on The Heroization of Male Characters in the Fairy Tales "Ivan the Peasant's Son and Miracle Yudo" and "The Giant and Keloğlan" by Adorning Them with Hyperbolic Meanings

. *Russian Insights: Literature, Culture and Linguistic*, 1, 42-49.

Öz

Yazarın duygu ve düşünce dünyasını vurgulamasında yardımcı görev üstlenen hiperboller edebi eserlere güçlü bir duygu ve etki katma potansiyeline sahip olan etkili bir dil aracıdır. Sözlü edebiyatın en önemli parçası olan masallar, Rus ve Türk folklorik öğelerini yansıtmaya geleneğine hizmet etmektedir. Dolayısıyla, her iki kültürü yansıtmada etkin bir rol üstlenen masalları tanımak, tanıtmak oldukça önemlidir. Rus ve Türk edebiyatının kadim türlerinden biri olan masallar, hiperbollerin edebi alan içerisindeki yoğun kullanımının en önemli örnekleridir. Bu anlamda bir masalı derinleştiren ve anlatım gücünü destekleyen hiperbol kullanımı, alışlagelmşin dışına çıkılarak, Rus halk masallarından “Köylü Oğlu İvan ve Mucize Yudo” ve Türk halk masallarından “Dev ile Keloğlan” erkek karakterlerin hiperbolik anlamlarla süslenerek kahramanlaştırıldığı bakış açısı ile ilk kez ele alınmıştır. İnceleme sırasında her iki edebiyat ve kültüre ait unsurların değerlendirilmesiyle ortaya çıkan bulgular ise çalışmanın sonuç bölümünü oluşturmuştur. Tanımlama, araştırma, fişleme, karşılaştırma, gözlem ve genelleme yöntemlerinin kullanıldığı bu makale özgün konusu ile literatüre yenilik kazandırırken aynı zamanda bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yardımcı bir kaynak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İvan, keloğlan, hiperbol, abartı masal, erkek

Abstract

Hyperboles, which help the author to emphasize the world of feelings and thoughts, are an effective language tool that has the potential to add a strong emotion and impact to literary works. As the most important part of oral literature, fairy tales serve the tradition of reflecting Russian and Turkish folkloric elements. Therefore, it is very important to recognize and introduce fairy tales, which play an active role in reflecting both cultures. Tales, one of the ancient genres of Russian and Turkish literature, are the most important examples of the intensive use of hyperboles in the literary field. In this sense, the use of hyperbole, which deepens a fairy tale and supports its narrative power, has been examined for the first time from the point of view of "Ivan the Peasant's Son and Miracle Yudo" from Russian folk tales and "The Giant and Keloğlan" from Turkish folk tales, where male characters are embellished with hyperbolic meanings and heroized. The findings that emerged from the evaluation of the elements of both literature and culture during the examination constitute the concluding part of the study. This article, which employs the methods of definition, research, recording, comparison, observation and generalization, will bring innovation to the literature with its original subject and at the same time will be a helpful resource for researchers who want to work in this field.

Keywords: Ivan, keloğlan, hyperbola, exaggeration, fairy tale, male

Giriş

Yunanca kökenli bir sözcük olan hiperbol, nesnelerin, olayların veya süreçlerin niteliksel veya niceliksel özelliklerinin aşırı abartılmasını içeren sanatsal bir ifadedir (Berdiyev, 2022). Kurgu dünyasında hiperbol, yazarın anlatım gücünü artıracak ve okuyucuyu etkileyebilecek önemli bir retorik araçtır.

Hiperbol, edebi esere derinlik katar; duygu, fikir ve olayları dramatik bir ifadeyle vurgulayarak okuyucuya unutulmaz bir deneyim yaşatır. Abartılı ifadelerin doğru ve dengeli kullanılması eserin kalitesini arttırabilir ve yazarın niyetini doğrudan aktarabilir. Dolayısıyla kurmacada yazar, öykünün olay örgüsünü geliştirmek ve kahramanın karakterini ve düşüncelerini şekillendirmek için hiperbolü kullanır. Böylece, yazarın bu tutumu her defasında karakterlere yansır ve hikâyenin genel atmosferini yansıtır.

Edebiyat paha biçilmez bir kültürel hazine, türleri içerisinde en önemli konulardan birine sahip olan masallar ise oldukça zengin bir şekilde biriktirilmiş ve ayrılmaz bağlarla birleştirilmiş sözlü halk sanatı mirasıdır. Masallar çoğu zaman aydınlatıcı mesajlar içerir. Bu mesajları güçlendirmek için abartı kullanılabilir, böylece hikâyenin didaktik yönü güçlendirilebilir. Bu noktada didaktik yönü güçlendirmek, hiperbolü kurgunun ana unsurlarına dahil etmekle mümkün olur. Zaman akışını, mekân tasvirlerini, karakter oluşturma aşamasını güçlendiren hiperbol kullanımı hikâyenin zenginleşmesine katkı sunar.

Masal kurgusunun en önemli unsuru olan karakter oluşumu, genellikle bir takım evrimleşme veya gelişme süreçlerini içerir ve karakterlerin tamamen değişmesini ortaya koyar. Bir karakter oluşturma sürecinin amacı hikâyenin didaktik mesajlarını güçlendirmek, okuyucuların masal karakterlerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmak ve hikâyenin altında yatan temaya hizmet etmektir.

Masallarda cinsiyet rolleri kültüre, döneme ve hikâyenin amacına göre farklılık gösterse de güç sembolü olarak görülen erkek, hiperbol kullanımı ile kahraman ve istisnai olarak tasvir edilir. Savaşan, zorlu görevlere tabi tutulan, her türlü koşula uyum sağlayan, kıvrak zekâsı ile olayların üstesinden kolaylıkla gelebilen, olay seyrini şekillendiren ve bir masalın en önemli niteliklerinden doğaüstü güç görevleri erkek cinsine yüklenir.

Bu bağlamda Rus ve Türk edebiyatının en kadim türlerinden biri olan masallarda her iki kültüre ait en önemli karakter temsillerinin erkek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla çalışmamızda Rus folkloruna ait "*Köylü Oğlu İvan ve Mucize Yudo*" ve Türk folkloruna ait "*Dev ile Keloğlan*" masallarında erkek karakterlerin hiperbolik anlamlarla süslenerek kahramanlaştırılması durumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki çalışmanın ana kaynaklarından birini oluşturan "*Köylü Oğlu İvan ve Mucize Yudo*" masalına ait alıntılar orijinaline sadık kalınarak Rus dilinde verilmiştir. Ancak metnin Türk diline ait herhangi bir çevirisi bulunmaması ve araştırmacılar tarafından metnin anlaşılabilir olmasını gözetme arzusu sebebiyle alıntılara ait tercüme makale yazarı tarafından yapılmıştır.

Hiperbol

Yazma, insanların duygularını, düşüncelerini ve fikirlerini ifade etmek için çeşitli dilsel araçları kullanır. Bu dilsel araçlar yazarın eserine derinlik, odak ve duygu katarak eseri okuyucu için daha etkili kılar. Güçlü duygu ve fikirleri aktarmada böyle bir yöntem olan hiperbol, abartma olarak da bilinen söz bilimsel bir araç olarak ifade edilmektedir (Claridge, 2011; akt. Arçın, 2023).

Edebiyat alanında hiperbol farklı amaçlar için kullanılır. Ana işlevi okuyucunun dikkatini çekmek ve bir fikri veya duyguyu vurgulamaktır. Bu anlatım türü okuyucuyu metnin içine çeker ve olayın önemli kısımlarını vurgular. Hiperboller aynı zamanda mizahi sahneler oluşturmak, duygusal derinlik eklemek veya karakter özelliklerini vurgulamak için de kullanılabilir ancak aşırı kullanıldığında etkilerini kaybederler (Ünsal Topçu, 2021). Çok sık veya uygunsuz şekilde kullanıldığında okuyucular abartmayı ciddiye almayı zor bulabilir ve yazarın yorumları abartılı veya konu dışı görünebilir.

Öyleyse edebi bir sanat olarak hiperbol, gösterişli değil, zarif, esprili olmalıdır aksi takdirde gerçeğin ötesinde bir açıklama, güzel ve etkili bir rüyayla çerçevelenmezse soğuk ve bayağı şeklinde ifade edilir (Pala, 2006; akt. Safa, 2015).

Rus Masallarında Hiperbol

Derinliği ve çeşitliliğiyle bilinen Rus edebiyatında yazarlar, eserlerinde sıklıkla kullandıkları retorik araçlardan biri olan hiperbol ile sanatlarındaki zenginliği vurgulamaktadırlar. Rus edebiyatında abartı, A.S. Puşkin, V.V. Mayakovski, N.V. Gogol, F.M. Dostoyevski gibi usta yazarların eserlerine derinlik, güzellik ve duygusal zenginlik katan güçlü bir araç olarak ortaya çıkmıştır (Eren, 2020).

Rus edebiyatın bir parçası olarak, Rusya'nın zengin tarihini, folklorunu ve sosyal yapısını yansıtan masallar, okurlara hem eğlenceli hem de entelektüel açıdan zengin bir keyif sunmaktadır. Rus masalları büyümlü atmosferi, doğaüstü yaratıkları ve sıra dışı olaylarıyla ünlüdür (Shabanova, 2013). Bu hikâyeleri anlatırken sıklıkla karşılaştığımız unsurlardan biri de hiperboldür. Rus masallarında hiperbol, hikâyede ilginç bir atmosfer yaratılmasına, karakterlerin ve olayların vurgulanmasına yardımcı olur. Yani genel olarak karakterlerin kişiliği, olayların ölçüsü, zamanın süresi gibi özellikleri ifade edebilir.

Hiperbolik anlatıların en önemli özelliklerinden biri kahramanların güç veya güzelliğine aşırı vurgu yapılmasıdır. Bu abartılı anlatımın hikâyenin büyümlü ve gerçeküstü atmosferine katkıda bulunması amaçlanır. Abartılı hikâye anlatımıyla masallardaki olaylar çoğu zaman olağanüstü ve büyüleyici bir şekilde anlatılır. Hikâyedeki karakterlerden biri gizemli ya da büyümlü olaylar yaşar ve mistik yaratıklarla savaşıır. Bunlar masallardaki abartıların klasik örnekleridir. Benzeri abartılı olaylar hikâyeyi canlı ve unutulmaz kılmaktadır.

Türk Masallarında Hiperbol

Türk folklorunun önemli bir bölümünü temsil eden masallar en eski kültür hazinelerimiz arasındadır (Başaran, 2021). Bu türün temsilinde sıklıkla karşılaştığımız unsurlardan biri hiperboldür. Hiperbol, aşırı ifadeler ve olaylar kullanarak bir hikâyeyi daha dramatik ve etkili hale getirme sanatıdır. Türk masallarında hiperbol, kişilik özellikleri, olayların boyutu, zamanın akışı dahil olmak üzere pek çok faktörü bünyesinde barındırması sebebiyle hikâyenin eğlendiriciliğini ve uyarıcılığını arttırmaktadır.

Rus Masallarında olduğu gibi öne çıkan hiperbol unsurları karakterin genel olarak gücüne ve güzelliğine yansıtılır. Bu şekilde karakterlerin akılda kalıcı olması hedeflenir. Olayların boyutu Türk hikâyelerinde önemli bir abartı unsuru oluşturmaktadır. Kurgusal karakterlerin karşılaştığı zorluklar sıra dışı hale getirilerek okuyucuların olaylara daha fazla odaklanmasına ve karakterin başarılarını kabul etmesine olanak tanır. Bu parçalar hikâyeye sadece eğlenceli değil aynı zamanda didaktik bir boyut da katmaktadır.

Türk masallarında hiperbol, olayların zamanını, mekânını ve karakterlerin duygularını vurgulayan, hikâyede özgün ve büyümlü bir atmosfer yaratılmasına yardımcı olan önemli bir unsurdur (Nikolayenko & Tayanovskaya, 2014). Abartılı anlatımlar, masalları yalnızca eğlence kaynağı değil aynı zamanda kültürel ifade ve anlam kaynağı haline getirir. Abartılı büyümlü dünya, zamana meydan okuyan ve nesilden nesile aktarılan Türk masallarının yaratılmasına katkı sunmaktadır.

Masallarda Hiperbolik Anlatımla Erkek Karakterlerin Kahramanlaştırılması

Günümüzde masallara dair algı oldukça tuhaf bir hal almaktadır. Küçük çocuklara okunan masallar açısından ilk çocuk kitabı aslında bir ders kitabı değil, bir masal derlemesidir. Ve bu durumun ilginç olan yanı hiçbir anne-baba, içeriğini inceledikten sonra bile, bir masalının, yalnızca bir ağacın meyvesi olan elma gibi yüzyıldan yüzyıla aktarılan böyle bir eğitim mucizesinin ne olduğunu izah edemez (Bhasin, 2003). Bu açıdan bakıldığında masallar ilk eğitimin en önemli parçası olarak görülebilir. Dolayısıyla bireyin toplumsal yapıyla ilk kez tanıştığı bu evrede, kurgulanan masal karakterlerine yüklenen cinsiyet rolleri gerçek hayatın bir yansıması olarak görülür.

Genel olarak toplumlarca erkek ve kadına düşen görevler belirlidir. Erkek, kurduğu yuvanın koruyucusu, fiziksel zorluklar karşısında güçlü duran, cesaret sembolünü göğsünde bir ömür taşıyan, korkusuz biri olarak kodlanmıştır (Çelikten, 2022). Toplumlarca kabul edilen bu görüş, masal kurgularına da sirayet ederek hiperbolik anlamlarla erkekler kahramanlığın simgesi haline gelmiştir. Fantezi edebiyatındaki erkek karakterler genellikle üstün güç ve yeteneklere sahip olarak tasvir edilir. Bu, erkek kahramanın tipik olmaktan uzak, efsanevi bir varlık olduğunu varsayar. Abartılı anlatım, karakterin

yeteneklerini aşırı vurgular ve bu da daha etkileyici ve saygın bir karakter ortaya çıkarır. Örneğin, karakterin düşmanlarla korkusuzca savaşma veya sorunları kıvrak bir zekâ ile ele alma yetenekleri, kahramanın erdemlerini destekleyen hiperbolik bileşenler olarak düşünülebilir (Lopukhova, 2009).

Fantazi hikayelerindeki erkek karakterler ele alındığında sıklıkla destansı yolculukları olur. Bu görevler kahramanın cesaretini ve azmini değerlendirir. Abartılı anlatım bu sorumlulukları ve engelleri aşırı vurgular, bu da erkek karakterin kahramanlığını daha belirgin kılar. Erkek kahraman, sıradan engellerin dışında sıklıkla bir masalın boyutlarındaki zorluklarla karşılaşır, bu zorluklar onun kahramanlık kapasitesini gösterir. Bu noktada abartılı anlatım, erkek karakterlerin içsel duygularına ve sorunlarına odaklanarak öykülerin duygusal etkisini artırma potansiyeline sahip olur. Karakterin iç çatışması sadece fiziksel yetenekleriyle değil aynı zamanda insani nitelikleriyle de ilgilidir. Abartılı bir şekilde anlatılan bu iç mücadeleler, erkek karakterin duygusal zekasını ve erkekliğini artıran unsurlar olarak değerlendirilebilir. Masalarda karşımıza çıkan bir başka durumda da erkek karakterler genellikle efsanevi güçlere sahip rakipler ile mücadele ederler. Bu rakipler erkek kahramanın mücadelesinin zorluğunu artırır. Hiperbolik anlatım, karakterin bu efsanevi düşmanları yenmeye çalışırken gösterdiği cesarete ve azme odaklanır. Bu savaşlar erkeğin kahramanlığını en üst düzeye çıkarır ve onu toplumda eşsiz bir konuma yerleştirir (Sezer, 2014).

Masalların abartılı anlatımı, erkek karakterleri ön plana çıkararak onları toplumdan üstün olarak tasvir etmektedir. Efsanevi yetenekler, destansı yolculuklar, iç çekişmeler, efsanevi düşmanlar gibi unsurlar kahramanın itibarının erkeksiliğini artırır. Bu durum dinleyicilerin veya okuyucuların karakterle bağ kurmasını ve masallar aracılığıyla daha etkili mesajların iletilmesini kolaylaştırır. Buna göre masal anlatısı, hiperbolik anlatı aracılığıyla erkek cinsiyetini öne çıkaran güçlü bir araç görüşü ortaya koyar.

Köylü Oğlu İvan ve Mucize Yudo Masalında Hiperbolik Anlatımla Erkek Karakterin Kahramanlaştırılması

"Köylü İvan ve Yudo Mucizesi" gibi Rus halk masalları, ülkenin kültürel mirasının önemli bir parçasıdır. Çeşitli mit ve efsaneleri aktarmanın yanı sıra toplumun sosyokültürel yönlerini de yansıtırlar. Rus masallarında genellikle doğaüstü güçlere ve özelliklere sahip erkek karakterler yer almaktadır. "Köylü Oğlu İvan ve Mucize Yudo" masalı da bu bağlamda bir istisna değildir. Cesur bir kahraman olarak İvan çoğu zaman büyük zorluklarla karşı karşıya kalır ve dahası büyük mucizeler yaşar. Bu unsurlar ona Rus halk masallarında epik statüsü kazandırır.

"Вот сошлись они, поравнялись да так жестоко ударились, что кругом земля простонала.

Чудо-юду не повезло: Иван - крестьянский сын, с одного размаху сшиб ему три головы.

- Стой, Иван - крестьянский сын! - кричит чудо-юдо. - Дай мне роздыху!

- Что за роздых! У тебя, чудо-юдо, три головы, а у меня одна! Вот как будет у тебя одна голова, тогда и отдыхать станем.

Снова они сошлись, снова ударились." (s.9)

"Bir araya geldiler ve birbirlerine öyle sert vurdular ki yer inledi.

Köylünün oğlu İvan, tek bir vuruşla üç kafasını birden uçurdu.

- Dur, köylü oğlu İvan! - diye bağırdı Mucize-Yudo. - Dinlenmeme izin ver!

- Ne dinlenmesi! Senin üç kafan var, benimse bir! Senin bir başın kaldığında, o zaman dinleniriz.

Yine bir araya geldiler, yine birbirlerine vurmaya devam ettiler."

Ancak bu bağlamda hikâyedeki erkek karakterin niteliklerinin ne kadar abartılı olduğunu dikkate almak önemlidir. İvan, gerçekçi olmayan beklentileri yükseltebilecek, bilgeliği, cesareti ve korkusuzluğuyla ideal bir kahraman olarak tasvir edilmektedir.

"А чтобы вам одним не тосковать, пусть с вами Иванушка остается: он еще очень молод, чтоб на бой идти.

- Нет, - говорит Иван, - не к лицу мне дома оставаться да вас дожидаться, пойду и я с чудом-юдом биться!" (s.4)

"İvanuşka sizinle kalsın ki uzun süre yalnız kalmayasınız: savaşa gitmek için henüz çok genç.

- Hayır," dedi İvan, "evde kalıp sizi beklemek benim için doğru değil, bu yüzden ben de gidip Mucize Yudo savaşaçağım!"

Cesaret ve gücün abartılması masalda fantezi unsurunu uyandırabilir ancak aynı zamanda gerçekçilik hakkında soruları da gündeme getirir ve gerçek insan özelliklerini de yansıtır.

"Устала змеиха, села отдохнуть.

Тут Иван - крестьянский сын выскочил из кузницы, поднял змеиху да со всего размаху ударил ее о сыру землю. Рассыпалась она мелким прахом, а ветер тот прах во все стороны развеял. С тех пор все чуда-юда да змеи в том краю повывелись, без страха люди жить стали.

А Иван - крестьянский сын с братьями вернулся домой, к отцу, к матери, и стали они жить да поживать, поле пахать да хлеб собирать." (s.22)

"Yılan yoruldu ve dinlenmek için oturdu.

Sonra köylünün oğlu İvan ocaktan atladı, yılanı aldı ve tüm gücüyle onu toprağa çarptı. Yılan ince küller halinde dağıldı ve rüzgâr külleri her yöne savurdu. O zamandan beri o bölgedeki tüm mucizeler ve yılanlar yok oldu ve insanlar korkusuzca yaşamaya başladı.

Ve bir köylünün oğlu olan İvan ve kardeşleri evlerine, anne ve babalarının yanına döndüler ve sonsuza dek mutlu bir şekilde yaşamaya, tarlalarını sürmeye ve ekmek toplamaya başladılar."

Masal türü genel yapısı itibariyle eğlendirici bir işleve sahipken aynı zamanda toplumun değer ve fikirlerini de aktarmakta bir araçtır. Hikâyede erkek figürünün nasıl tasvir edildiğini anlayarak, o dönemde hangi ideallerin önemli olduğunu ve bunların Rus kültüründe erkekliğe ilişkin fikirlerin oluşumunu nasıl etkilediği görülmektedir.

"Не стали старик со старухой Иванушку удерживать да отговаривать, и снарядили они всех троих сыновей в путь-дорогу. Взяли братья мечи булатные, взяли котомки с хлебом-солью, сели на добрых коней и поехали." (s.4)

"Yaşlı adam ve yaşlı kadın İvanuşka 'nın cesaretini kırmadılar ve üç oğullarını da yolculuk için hazırladılar. Kardeşler kılıçlarını kuşandılar, ekmek ve tuz dolu çantalarını aldılar, atlarına bindiler ve yola koyuldular."

"Köylü Oğlu İvan ve Yudo Mucizesi", İvan karakterini yorumlayarak mit ve gerçekliğin eşsiz bir birleşimini sergilemektedir. Eril ideallerin abartılması efsanenin bir parçası olarak değerlendirilirken erkek cinsine ait toplumsal beklentiler ve genellemeler üzerindeki etkisine ilişkin soruları gündeme getirir. Bu yönleri analiz etmek, masalların erkeklerin kültürel temsillerini nasıl şekillendirdiğini ve bu temsillerin zaman içinde nasıl gelişebileceğini veya devam edebileceğinin daha iyi anlaşılmasını sağlar.

Dev ve Keloğlan Masalında Hiperbolik Anlatımla Erkek Karakterin Kahramanlaştırılması

Türk masalları da genel olarak Rus masalları gibi kendi kültürünü, değerlerini, inançlarını ve ideallerini yansıtan fantastik hikâyelerdir. Dev ile Keloğlan hikayesi Türk popüler kültüründe önemli yer tutan ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir hikayedir.

Dev ile Keloğlan hikâyesinde Türk masal türünün milli karakteri olan Keloğlan karakteri çoğu zaman abartılı yeteneklerle tasvir edilir. Kurnazlık, cesaret ve bilgelik, karakteri ifade eden erdemler olarak karşımıza çıkar. Keloğlan'ın üstün zekâsı ve cesareti devle mücadelesi sırasında ortaya çıkar. Anlaşılabacağı üzere bu abartılı yetenekler Keloğlan'ı hikâyenin merkezine yerleştirir ve onu bir kahraman olarak ön plana çıkarır.

"Devin akli başına gelmiş. Bu işi Keloğlan'ın yaptığını anlamış. Yorgana asılarak Keli odanın ortasına düşürmüş. Hemen bir torba bularak

Keloğlan'ı içine koymuş, sabahleyin yemek için odalardan birine saklamış.

Keloğlan torbayı bıçakla yırtarak dışarıya çıkmış.

Devin ela buzağısını ahırdan alarak torbanın içine koymuş, tavana asmış. Sabah olunca, dev gelmiş, torbaya dokunmuş. Buzağı bağırmağa başlamış. Dev birden bire şaşırılmış:

— Ulan Keloğlan, benim ela buzağım gibi nasıl bağırıyorsun? Demiş.

Keloğlan da saklandığı yerden kendini göstermeden:

— Halt etme! Benim üç buçuk kuruşumu ver diye seslenmiş.

Dev iyice şaşırılmış:

— Ortaya çık ta vereyim! Demiş.

Keloğlan meydana çıkmış, parayı almış. Dev ela buzağıyı torbadan alarak ahıra götürmüştü.

Bu sırada Keloğlan zilli yorgam aşırarak kaçmış, getirip Padişah'a vermiş, bin akçeyi almış." (s.8)

Olay örgüsü, Keloğlan'ın yaratılan göz korkutucu engelleri aşma arayışı etrafında dönmektedir. Dolayısıyla karşılaşılan zorluklar olağanüstü ve cesur eylemler gerektirmektedir. Hiperbolik anlatım, Keloğlan'ın bu görevlerdeki üstün başarılarını vurgularken onu bir kahraman kimliğine büründürür.

"...

Dört tarafı demirden bir kafes yaptırmış, kafesin içine de dört tane Ölü adam koymuş. Bunları bir arabaya koyarak doğruca devin evinin önüne götürmüştü.

Devi çağırarak; arabadaki kafesi göstermiş:

— Sana yemek için bunları getirdim, al işte! Demiş.

Dev, dört adamı görünce, iştahı kabarmış. Hemen demir kafesin kapısından içeri dalmış.

Keloğlan kapının yanında duruyormuş.

Dev içeriye girince, kapıyı hemen kilitleyivermiş. Doğru çarşıya gelmiş, bir ağacın yanında durmuş. Kafesi yere indirtmiş. Ağacın yanına bir değirmen taşı ile büyük ve kızgın bir demir parçası koymuş. Dev'in haberi olmadan kafesin kapısını açmış, ağacın üzerine çıkmış." (s.8-9)

Keloğlan'ın tasviri, bir bireyin kahramanca yaşamının yanı sıra toplumun geleneksel uygulamalarının da bir temsilidir. En önemlisi olağanüstü yetenekleri ve başarılarıyla hem korkusuzluğu hem de zekayı bünyesinde barındırması sebebiyle ideal bir erkek figürüdür.

Sonuç

Çalışmamızda "Köylü Oğlu İvan ve Mucize Yudo" ile "Dev ile Keloğlan" masallarındaki erkek karakterlerin hiperbolik ifadelerle nasıl kahramanlaştırıldıklarını incelenmiştir.

"Köylü Oğlu İvan ve Yudo Mucizesi" ile "Dev ile Keloğlan" hikâyeleri var oldukları kültürlerin zengin örnekleridir. Bu masallardaki erkek karakterler abartılı anlamlara sahiptir ve sosyal, ahlaki veya mitolojik mesajları temsil etmektedir. İki masal arasındaki benzerlik ve farklılıkları göz önüne aldığımızda bu aşırı kahramanlaştırmanın pek çok düzeye yayıldığı görülmektedir.

"Köylü Oğlu İvan ve Yudo Mucizesi" masalındaki İvan, basit bir köylü oğlu olarak tasvir edilir. Ancak hikâye ilerledikçe karşılaştığı zorlukların üstesinden gelme yeteneği ve düşmanı mucizevi bir yardımla yenme başarısı nedeniyle bir

kahramana dönüşür. Güçlü irade ve dürüstlikle birleşen klasik bir kahramanlık hikayesidir.

Dev ile Keloğlan hikâyesinde ise Keloğlan, zeki ve kurnaz karakteriyle ön plana çıkar. Devle karşılaşmasında sergilediği bilgelik ve cesaret abartılı bir şekilde sunularak onu bir kahraman olarak konumlandırır. Keloğlan'ın hikâye boyunca karşılaştığı zorlukların üstesinden gelme yeteneği, halk masal kahramanının temel özelliklerini yansıtmaktadır.

Her iki hikâyede de erkek karakterler olağanüstü zekâ, büyük cesaret ve gerçekdışı fiziksel yeteneklerle karakterize edilmektedir. İvan ve Keloğlan sadece kendi toplumları için değil, aynı zamanda evrensel bir kahramanlık ideali sunmaktadırlar. Böylece oluşturulan karakter profilleri bugünün ve yarının gençlerini, hayallerinin peşinden gitmeye, zorlukların üstesinden gelmeye ve doğru olanı yapmaya teşvik eder.

Her iki masalda da erkek karakterler sıradan bir köylü ya da genç adam olarak tasvir edilirler ancak gösterdikleri cesaret, zekâ ve kararlılık sayesinde kurgunun ilerleyen dönemlerinde olağanüstü başarılarla imza atarlar. Bu başarılar abartılı anlamlarla süslenmiş ve karakterlerin kahramanlaştırıldıkları görülmüştür.

Sonuç olarak, “Köylü Oğlu İvan ve Yudo Mucizesi” ile “Dev ile Keloğlan” hikâyelerindeki erkek karakterler abartılı hiperbolik anlamlar ile toplumsal değer ve erdemlerin önemli simgeleri haline getirilir. İvan ve Keloğlan'ın başarısı yalnızca kişisel cesaret ve becerilere değil, aynı zamanda toplumsal değerleriyle tutarlı davranışlara da bağlıdır. Bu hikâyeler geleneksel değerleri korurken okuyuculara cesaret, dürüstlük, yardımseverlik ve zekâ gibi erdemleri takdir etmelerini hatırlatır. Yani her iki masal da sıradan köy insanının nasıl sıra dışı kahramanlara dönüştüğü anlatılarak okuyucuya didaktik bir mesaj vermek amaçlamıştır fikrine ulaşılır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

Arçın, S. M. (2023). Tuva Destanlarında Hiperbol (Mübalağa) Kullanımı Üzerine. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16 (41), 82-97.

Başaran, U. (2021). Toplumsallaştırılmış Cinsiyet Rollerini Bağlamında Keloğlan Masallarının Kadın Kahramanları. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, Yazılı, Sözlü ve Elektronik Ortamda Kahramanlık*, 85-98

Berdiyev, Z. (2022). Edebi Bir İfade Aracı ve Biçimsel Bir Araç Olarak Abartılı. Doğu rönesansı: gelişmiş, eğitim, doğa ve bilim sosyaller, 2(26), 732-736.

Bhasin, K. (2003). Toplumsal Cinsiyet. (Çev.: Kader Ay), İstanbul: Kadav Yayınları. Cambridge University Press.

Claridge, C. (2011). Hyperbole in English: A corpus-based study of exaggeration. UK

Çelikten, H., (2022). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Yeniden İnşası Sürecinde.

Eren, M. T. (2020). Halk Edebiyatı Çerçevesinde Türk ve Rus Halk Masallarında Yer Alan Formeller. *İğdir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (23), 159-184

ISEV. (2013). Dev ve Keloğlan. Erişim Tarihi: 22.09.2023 [ISEV – admin \(isev.org.tr\)](http://isev.org.tr)

Lopukhova, O. G. (2009). Transformatsiya gendernykh obrazov v tekstakh russkikh volshebnykh skazok. *Filologiya i kul'tura*, (16), 136-141.

M.A. Bulatov. (2015). Ivan- krest'yanskiy syn i Chudo-Yudo. Moskova: Izdatel'stvo Detskaya literature Masallar: "Eşit Masallar" Örneği, *Folklor Akademi Dergisi*. Cilt:5, Sayı:3, 738 – 751.

Nikolayenko, G. I., & Tayanovskaya, I. V. (2014). Stylistic originality of fictional narrative: comparative linguodidactic aspect. *Mir nauki, kul'tury, obrazovaniya*, (6 (49)), 25-27.

Pala, İskender (2006). "Mübalğa", İslâm Ansiklopedisi, C. 31, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Y.

Safa, M. (2015). Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi. Erişim Tarihi: 16.11.2023 [20151230Muhammet Safa - Sanatsal Abartı Mübalğa.pdf \(tdk.gov.tr\)](http://tdk.gov.tr)

Shabanova, M. N. (2013). Sakral'nyye smysly russkikh narodnykh skazok. Uchenyye zapiski. *Elektronnyy nauchnyy zhurnal Kurskogo gosudarstvennogo universiteta*, (1 (25)), 185-194.

Şimşek, E. (2017). Türk Masallarının Milli Tipi: Keloğlan. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 5 (11), 41-57.

Tekin, O. (2017). Sanatın Gerçeği; Abartı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (19), 139-159.

Tikbaş Apak, F. (2022). Türk ve Rus Masallarında Kahramanın Olağanüstü Yardımcıları. *Folklor Akademi Dergisi*, 5 (3), 712-722.

Ünsal Topçu, G. (2021). Fasih 'in Beyitlerinde Söz Anlam İlişkisi Bakımından Edebi Sanatlar. *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, (14), 121-135.

V.YU. Khartung (2021). Giperbola V Angloyazychnoy Avtorskkoy Skazke Kak Odno Iz Sredstv Sozdaniya Obroza Personazha (Na Materiale Skazki R. Dalya «Charli Na Shokoladnoy Fabrike»). *Mir nauki, kul'tury, obrazovaniya*, (4 (89)), 444-446.